

Nadace Elišky Junkové

Tankování s vozem Škoda Popular ve Spojených státech amerických (1936)

▼ F. A. Elstner s manželkou Evou na snímku z léta 1936

TŘI SVĚTADÍLY

Setkání v Nevadě; Škoda Popular a autokar společnosti Greyhound

JAN TUČEK

František Alexander Elstner (1902 – 1974), přáteli zvaný Frank, a jeho manželka Eva se v první polovině třicátých let proslavili dálkovými jízdami s malými vozy Aero. Nejprve s jednoválcem na Balkán (1932), pak s dvouválci do severní Afriky (1933 a 1934). Na podzim 1935 začali připravovat akci *100 dní v malém voze*. Tentokrát zvolili litrový čtyřválec Škoda Popular a rozhodli se vydat do USA a Mexika.

Se stříbrným polokabrioletem vyjeli z Prahy koncem února roku 1936, ostrý start následoval v New Yorku. Ujížděli před tornádem a záplavami k jihu, přes Baltimore k Mississippi, pak do Lareda a Mexiko City. Pokračovali k jihu pod obratník Raka a překonávali stoupání do výšek 2500 m nad mořem. Ze sopečné oblasti, již dominoval Popocatepetl, vyrazili zpět k severu, pak k severozápadu na Los Angeles a San Francisco. Následoval zrychlený přesun od západního k východnímu pobřeží USA. Po přeplavbě do Evropy doháněli plánovanou vzdálenost

Ještě jednou se vracíme k životnímu příběhu novináře, cestovatele a spisovatele F. A. Elstnera, od jehož narození nedávno uplynulo 110 let...

Argentinský caballero a česká Škoda Popular 1100 (1938)

25000 kilometrů, zamířili tedy do Madridu. V neklidném Španělsku málem jejich cesta skončila, když je ze silnice vytlačil nákladní vůz s Frankovými gardisty. Se štěstím vyvázli a do Prahy dorazili 29. května 1936. Výprava trvala 96 dní, z nichž 47 projedli vozem s denním průměrem 525 kilometrů. Elstner ji později vylíčil v knize *Evropan se vrací*.

Od léta 1936 byl F. A. Elstner propagačním pracovníkem automobilky Škoda, i nadále publikoval, vysílal v rozhlasu a byl činný v Autoklubu RČS. V rámci příprav na automobilovou a motocyklovou *Soutěž Malou dohodu* podnikli manželé Elstnerovi v létě 1937 *Velkou studijní cestu Malou dohodou*. Polokabrioletem Škoda Rapid jeli nejprve do Paříže a Ženevy, kde byla aliance Československa, Rumunska a Jugoslávie v letech 1922 a 1933 uzavřena a stvrzena. Poté pokračovali do Jugoslávie a Rumunska. Domů se vraceli přes Podkarpatskou Rus; tam mělo tehdejší Československo s Rumunskem společnou hranici. Najezdili přes devět tisíc kilometrů a přivezli aktuální informace o stavu silnic, které se

velice hodily organizátorům i účastníkům soutěže, jež se jela v září 1937. Během ní pak F. A. Elstner působil jako reportér. V létě 1938 dostal F. A. Elstner za úkol otestovat v nejtěžších podmínkách jeden z prvních vozů Škoda Popular 1100. S manželkou Evou a zlatohnědým polokabrioletem odcestovali do Jižní Ameriky. Startovali

z Buenos Aires, po prašných a kamenitých cestách a necestách projeli napříč Argentinou až k severu, k bolivijské hranici, a pak zpět. Za 12 dní absolvovali přes 6 tisíc kilometrů denním průměrem 530 km. Zprávy o hrozícím válečném konfliktu s hitlerovským Německem je donutily zkrátit program a z uruguayského Montevidea nejbližší lodí odcestovali do Evropy. Vůz nechali ve Francii a letadlem se těsně před podpisem Mnichovské dohody vrátili do Prahy. Jejich Popular 1100 byl nakonec jediným vozem tohoto typu vystaveným v říjnu 1938 na autosalonu v Paříži, ostatní exponáty se tam z Československa kvůli německému embargu nedostaly. Jihoamerické dobrodružství je tématem Elstnerovy knihy *Tango argentino*.

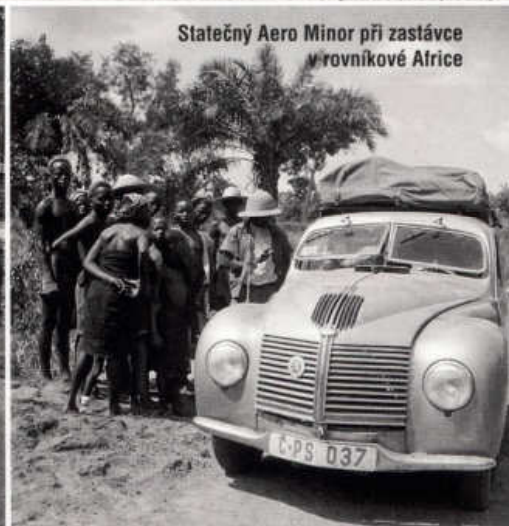
Zaměstnancem automobilky Škoda zůstal F. A. Elstner do jara 1941, poté pracoval v pražském divadle Járy Kohouta, psal knihy a spolupracoval s Lucerna-filmem. Epizodou z doby těsně po válce bylo jeho druhé, velmi krátkodobé manželství. V roce 1946 působil v Paříži jako dopisovatel deníku *Mladá fronta* a spolupracovník Československého rozhlasu, zároveň připravoval další dálkovou jízdu do Afriky. K té odstartoval 28. října 1947 s vozem Aero Minor, jehož přední kola poháněl dvoudobý dvouválec 615 cm³. Posádku s ním tvořili jeho třetí manželka Anna a jednadvacetiletý syn René. Překonali Saharu a dojeli až blízko k rovníku, do přístavu Cotonou v Guinejském zálivu. Zpáteční jízdu do Alžíru, opět s průjezdem Saharou, zvládli denním průměrem 426 kilometrů. Z Cotonou do Prahy se vrátili za rovných dvacet dní, na Silvestra 1947.

Po únoru 1948 už F. A. Elstner cestovat nesměl, na podzim 1948 ještě stačil vydat knihu *Lovci kilometrů o africké jízdě s vozem Aero Minor*, potom se musel živit jako stavební dělník. Až po několika letech směl publikovat brožury o bezpečnosti silničního provozu pod hlavičkou Státní pojišťovny a Mototechny. K cestopisům se vrátil v letech 1956 a 1957 knihami pro mládež *Saharou a pralesem a S kamerou a za volantem třemi díly světa*. V roce 1959 směl konečně znovu vyrazit za hranice, byť jen východním směrem. S vozem Škoda Octavia a přítelem Janem Fialou absolvoval 14 tisíc kilometrů dlouhou jízdu do Sovětského svazu, jež je zavedla i do Gruzie a na Kavkaz. Knihu *Štátnou*

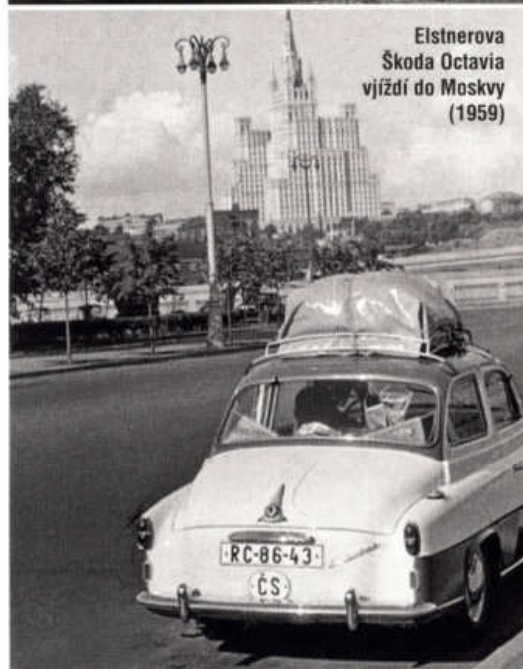
Aero Minor na Saahaře, jen deset kilometrů před alžírským Adrarem

Říjen 1947: zleva doprava René, Anna a Frank Elstnerovi

Státní Aero Minor při zastávce v rovníkové Africe

Elstnerova Škoda Octavia vjíždí do Moskvy (1959)

F. A. Elstner zapisuje dojmy z cesty po Sovětském svazu

cestu, *Octavie!* o ní mu v roce 1961 vydalo nakladatelství Svět sovětů. Se stejným automobilem doplněným přívěsným vozíkem Motex na zavazadla mezitím objel v létě 1960 celé Československo. Posádku spolu s Janem Fialou tvořili i tři chlapci, z nichž nejmladší byl jeho tehdy osmiletý vnuk René, domácky zvaný Janek. Vše je zapsáno v knize *Tři kluci+km*, jež vyšla

v roce 1964 ve Státním nakladatelství dětské knihy (SNDK). O dva roky později vydalo SNDK jednu z neznámějších dětských knih F. A. Elstnera nazvanou *Motorové opojení*. Poslední výpravu podnikl na podzim 1968. S bílým kabrioletem Aero 30 ročníku 1935 v doprovodu kombíku Trabant 601, s nímž jel Jan Fiala, se vydal za přáteli na Moravu a do Slezska. Popsal ji v knížce *Pan Trabant a bílá slečna*, jež vyšla v roce 1971 v ostravském nakladatelství Profil. František Alexander Elstner odešel z tohoto světa 8. září 1974 ve věku dvaasedmdesáti let. ■

Autor děkuje René Elstnerovi za poskytnutí snímků a informací